

ПРИНЦИП НАРОДНОСТІ ВИХОВАННЯ КОСТЯНТИНА ДМИТРОВИЧА УШИНСЬКОГО

Центральним у педагогічній системі К. Д. Ушинського є принцип народності виховання. Термін «народність» педагог пояснює як своєрідність кожного народу, яка зумовлена його історичним розвитком, географічними, економічними, політичними та іншими умовами його життя. Народність – це національна самобутність народу і коріниться вона, на думку видатного педагога, перш за все, у характері народу [1, с. 199].

Ушинський виступив проти намагань російського уряду провести шкільні реформи шляхом запозичення якоїсь іноземної системи виховання. Він вважав, що громадське виховання є продуктом довготривалого історичного розвитку нації, його неможливо придумати у кабінеті або запозичити в інших народів. Мета виховання, на його думку, визначається особливою ідеєю людини, властивою для кожного народу: «Кожний народ має свій особливий ідеал людини і вимагає від свого виховання відтворення цього ідеалу в окремих особистостях» [5, с. 126].

Ушинський доводить, що не тільки на практиці, але і в теорії не існує загальної виховної системи для всіх народів. У кожного народу своя особлива система виховання, і як не можна жити за зразком іншого народу, так само не можна виховуватись за чужою запозиченою педагогічною системою [1, с. 344].

Потреба в народності виховання, народності школи є, на думку педагога, вимогою демократизації освіти, приведення її у відповідність інтересам народу. Школа, на глибоке переконання педагога, повинна бути не тільки доступна народу, народ сам повинен нею керувати [4, с. 310].

У методологічному плані принцип народності виховання виступає як корінна закономірність розвитку системи освіти і виховання у будь-якій країні. Ця система повинна будуватись у повній відповідності з особливостями і потребами своєї країни. За умови дотримання даного принципу виховання здійснюється в дусі народних звичаїв, традицій, рис національного характеру і психології свого народу.

Ушинський намагається творчо використати традиції народної педагогіки у своїй педагогічній системі. Це особливо добре проглядається у його підручниках «Дитячий світ» і «Рідне слово», де він ознайомлює дітей з народним життям, широко використовує народний фольклор: приказки, загадки, прислів'я, казки, вірші.

Видатний педагог не заперечував використання педагогічного досвіду інших народів, але вимагав, щоб його засвоєння було критичним. Вказуючи на недопустимість механічного перенесення виховних систем з однієї країни в іншу, він говорив про доцільність використання кращих елементів виховного досвіду народів, але повністю побудувати виховання у своїй країні на цих елементах також неможливо.

Найважливішою ознакою і найкращим виразником народності Ушинський називає рідну мову. У статті «Рідне слово» він розкрив роль мови у житті народу. У ній, вважав педагог сконцентровано весь історичний досвід народу, його культура: «Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ» [3, с. 99].

Оскільки виховання повинно бути народним, то, як вказує Ушинський, рідна мова повинна займати центральне місце у вихованні людини. Він критикував політику російського царизму в українських школах і наголошував, що навчання у них повинно відбуватися рідною мовою.

Навчання дітей рідною мовою, на думку Ушинського, має три цілі: розвиток тієї «вродженої душевної здібності, яку називають даром слова»; введення дітей у свідоме володіння скарбами рідної мови і пояснення їм «логіки цієї мови, тобто граматичних законів у їх логічній системі». Ці три мети, зауважував Ушинський, «досягаються не однією після іншої, але спільно» [2, с. 286–289].

Педагогічні ідеї К. Ушинського знайшли широке втілення у практиці сучасної школи і отримали творчий розвиток у радянській педагогіці. Тому педагогічна спадщина К. Ушинського і в другій половині ХХ століття є дієвою, сучасною та актуальною.

Список використаних джерел:

1. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. – К. : Знання, 2006. – 447 с.
2. Українська педагогіка в персоналіях – ХІХ століття : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, у двох книгах. Кн. 1. / за редакцією О. В. Сухомлинської. – К. : «Либідь», 2005. – С. 284–292.
3. Ушинський К. Про народність у громадському вихованні // Вибрані педагогічні твори : у 2 т. – Т. 1. – К., 1982. – С. 99.
4. Ушинський К. Людина як предмет виховання // Вибрані педагогічні твори : у 2 т. – Т. 1. – К., 1982. – С. 310.
5. Ушинський К. Рідне слово // Вибрані педагогічні твори : у 2 т. – Т. 1. – К., 1982. – С. 126.